

Eduskunnan ulkoasiainvaliokunnalle

Viite

Asia

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi konsulipalvelulain muuttamisesta HE 168/2017 vp

1. Esityksen tavoite ja pääasiallinen sisältö

Esityksen tavoitteena on panna kansallisesti täytäntöön edustusta vailla oleville Euroopan unionin kansalaisille kolmansissa maissa annettavaa konsuliviranomaisten suojelua koskeva direktiivi 2015/637/EU.

Nykyinen konsulipalvelulaki ei ole ristiriidassa direktiiviin kanssa, sillä konsulipalvelulaissa on otettu huomioon Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 20 artiklan 2 kohdan vaatimus edustusta vailla olevan jäsenvaltion kansalaisen yhdenvertaisesta kohtelusta. Direktiivi sisältää kuitenkin aikaisempaa yksityiskohtaisempaa sääntelyä konsulipalvelujen antamisesta edustusta vailla oleville Euroopan unionin jäsenvaltioiden kansalaisille sekä kustannusten takaisinperinnästä. Direktiivin täytäntöönpano edellyttää näiltä osin täydentävää sääntelyä voimassa olevaan lainsäädäntöön.

Konsulipalvelulain 2 §:n 2 momentissa määriteltäisiin edustusta vailla oleva Euroopan unionin jäsenvaltion kansalainen ja säädettäisiin heille annettavista konsulipalveluista. Nämä konsulipalvelut käsittäisivät konsulipalvelulain mukaiset yleiset neuvontapalvelut, palvelut hädänalaisessa asemassa oleville, palvelut kriisitilanteissa, palvelut vapautensa menettäneille ja syytetyille ja palvelut kuolemantapauksissa sekä oikeus saada hätämatkustusasiakirja tietyissä tilanteissa. Lisäksi edustusta vailla oleville Euroopan unionin kansalaisille voitaisiin antaa myös muita vastaavia konsulipalveluja, jotka arvioitaisiin tapauskohtaisesti kunkin tapauksen osalta erikseen.

Sen sijaan konsulipalvelulain 7 – 10 luvuissa tarkoitetut konsulipalvelut sekä muussa lainsäädännössä edustustoille säädetty konsulipalvelut ehdotetaan rajattavaksi direktiivin soveltamisen ulkopuolelle. Edellä mainituissa palveluissa on kyse Suomen viranomaisten antamista viranomaispalveluista eikä niihin liity varsinaista direktiivissä tarkoitettua suojelua. Konsulipalvelulain 7 – 10 luvuissa säädetään palveluista jäämistöasioissa, palveluista yksityistä henkilöä koskevien tietojen hankkimiseksi, palveluista lapsen palauttamiseksi sekä notaaripalveluista. Muussa lainsäädännössä Suomen edustustoille säädettyjä viranomaistehtäviä ovat mm. isyyslaissa (11/2015) säädetty isyyden tunnustamisen vastaanottamiseen liittyvät tehtävät sekä ulkomaalaislaissa (301/2004) edustustoille säädetty maahantuloon liittyvät tehtävät.

Konsulipalvelulaissa säädettäisiin nykyistä yksityiskohtaisemmin menettelyistä, joita on noudatettava annettaessa konsulipalveluja edustusta vailla oleville Euroopan unionin kansalaisille Euroopan unionin ulkopuolisissa valtioissa.

Konsulipalvelulaissa laajennettaisiin konsulipalveluita koskevien tietojen luovuttamista koskevaa sääntelyä siten, että salassa pidettäviä tietoja voitaisiin tietyissä tilanteissa luovuttaa Euroopan unionin jäsenvaltion viranomaiselle direktiivin edellyttämällä tavalla. Tietosuojavaltuutettu on lausunnossaan todennut ehdotetun sääntelyn olevan henkilötietolainsäädännön mukainen.

2. Esityksen vaikutukset

Konsulisuojeludirektiivin täytäntöönpano Euroopan unionin jäsenvaltioissa tehostaa suomalaisten mahdollisuuksia saada konsulipalveluja niissä valtioissa, joissa Suomella ei ole omaa edustustoa. Edustusta vailla olevat Euroopan unionin jäsenvaltioiden kansalaiset voivat myös kääntyä aikaisempaa useammin Suomen edustustojen puoleen. Tapausten määrän ei arvioida kuitenkaan kasvavan Suomen edustustoissa nykyisestä kovinkaan paljon. Kokonaisuutena arvioiden konsulisuojeludirektiivin yhteiskunnallisten vaikutusten arvioidaan olevan positiivisia.

Direktiivin mukaan edustusta vailla olevan Euroopan unionin kansalaisen avustamisesta aiheutuneet kulut voidaan periä takaisin siltä jäsenvaltiolta, jonka kansalaista Suomen edustusto on avustanut. Vastaavasti ulkoasiainhallinto on korvausvastuussa kuluista, jotka aiheutuvat silloin, kun toinen Euroopan unionin jäsenvaltion edustusto avustaa suomalaista. Konsulipalvelulakiin lisättävät takaisinperintää koskevat säännökset mahdollistavat ulkoasiainhallinnolle näiden kulujen takaisinperimisen konsulipalvelunsaajalta. Mikäli takaisinperintä konsulipalvelunsaajalta ei yksittäistapauksessa onnistuisi, tästä aiheutuva taloudellinen vahinko voidaan useimmissa tapauksissa arvioida vähäiseksi.

Taloudellista vaikutusta arvioitaessa on myös otettava huomioon se, että jäsenvaltioilla on velvollisuus kuulla ennen konsulipalvelun antamiseen ryhtymistä sen jäsenvaltion ulkoasiainministeriötä, jonka edustusta vailla oleva Euroopan unionin kansalainen ilmoittaa olevansa. Kuuleminen olisi järjestettävä ennen konsulipalvelun antamista erittäin kiireellisiä tapauksia lukuun ottamatta. Kuulemisessa on mahdollisuus arvioida myös konsulipalvelun antamisesta aiheutuvia kustannuksia. Jäsenvaltion viranomaisilla, jonka kansalaisesta on kyse, on myös tässä yhteydessä mahdollisuus ottaa asia hoidettavakseen, jolloin avustavan jäsenvaltion viranomaisen on lopetettava asian käsittely.

Esityksen taloudelliset vaikutukset arvioidaan vähäisiksi.

3. Valmistelu

Esitys on valmisteltu ulkoasiainministeriössä. Saadun lausuntopalautteen perusteella esitykseen on suhtauduttu pääosin myönteisesti.

4. Voimaantulo

Laki konsulipalvelulain muuttamisesta ehdotetaan tulemaan voimaan 1 päivänä huhtikuuta 2018. Konsulisuojeludirektiivin kansallinen täytäntöönpano tulee tehdä viimeistään 1 päivänä toukokuuta 2018.

Erillinen sivu elektronisen version käsittelyyn:

Kansalaispalvelut

KPA-10 Minna-Kaisa Liukko

Asiasanat KONSULIPALVELUT

Hoitaa KPA-10

Hoitaa UE

Koordinoi

Tiedoksi AVS-PAL; HAL-01; KPA-01; KPA-20; OIK-01; OIK-20; UMI-00; VSI-00

Laatija jakanut